

z kapitalistických armád

VÝSLEDKY OZBROJENÉHO KONFLIKTU NA STŘEDNÍM VÝCHODĚ

(Podle poznatků a názorů západních vojenských teoretiků)

Většina ozbrojených konfliktů i omezených, které proběhly nebo probíhají v různých částech světa, je charakteristická tím, že se v jejich rámci realizují i některé zájmy velmocí, a to jak v politické, tak ve vojenské oblasti. Této možnosti využívá plně americký imperialismus, což dokazuje válka v Indočíně i poslední ozbrojený konflikt na Středním východě.

Ve svých teoretických rozbořech především američtí vojenští odborníci i oficiální představitelé přisuzují poslednímu ozbrojenému konfliktu na Středním východě mnohem větší význam, než doposud získaným poznatkům ve válce v Indočíně. V posledním izraelsko-arabském konfliktu použily podle amerických názorů obě válčící strany nejmodernější konvenční zbraňové systémy, a to v různých terénních a bojových podmínkách. Výsledky bojové činnosti z tohoto konfliktu umožňují proto vyvodit některé závěry, které mají platnost i pro případný průběh ozbrojeného konfliktu ve Střední Evropě.

Odborné rozbořy mají pokračovat po dlouhé období v příslušných odborných sekcích Pentagonu, ve vojenských akademích, ve vládních laboratořích, v samotném Capitolu a po linii orgánů Severoatlantického paktu. Objevují se již ovšem některé dílčí závěry a úsudky, které okamžitě ovlivňují operační plánování a způsob sestavování rozpočtu USA i jejich spojenců.

V tomto článku proto uvedu hlavní závěry amerických vojenských odborníků pro jednotlivé oblasti výsledků ozbrojeného střetnutí na Středním východě, a to s důrazem na ty operační principy, které mají všeobecnou platnost a mohou být aplikovány i na středoevropském válčišti.

Použití tankových vojsk

Důležitým faktorem v posledním ozbrojeném konfliktu bylo použití tankové techniky. Podle názoru amerických vojenských odborníků dostalo se izraelské pozemní vojsko v počátku konfliktu do velmi tíživé situace v důsledku toho, že

Podplukovník ing. Miroslav Kadera

překvapivou účinností systémů PVO, především na suezské frontě, byla značně omezena bojová činnost izraelského taktického letectva, které se v konfliktu v roce 1967 hlavní měrou podílelo na ničení tankových vojsk EAR.

Ve vzniklé situaci považovalo izraelské velení za hlavní prostředek ničení tanků protivníka opět tank (oproti zásadě armády EAR, kde těmito prostředky byly PTRS a pancéřovky). Příčinou tohoto opatření byla skutečnost, že izraelská pozemní vojska byla nedostatečným způsobem vybavena účinnými protitankovými zbraněmi. Protitankové jednotky měly ve výzbroji 106mm bezzákluzové kanóny M40A1 (BZK se v boji s tanky neosvědčily na obou válčících stranách), protitankové řízené střely typu COBRA 810, SS.10 a SS.11 (PTRS byly převážně na obrněných vozidlech a částečně i na vrtulnících). Ruční protitankové zbraně (pancéřovky) ve výzbroji nebyly. Jejich potřeba u pozemních jednotek se ukázala v prvních dnech války jako nezbytná, jelikož egyptská tanková vojska v té době úspěšně pronikala hluboko do bojových sestav izraelské obrany.

K podstatnému zlepšení došlo po dodání moderních protitankových řízených střel typu TOW¹⁾ a SHILLELACH²⁾ z USA. Oba tyto typy mají značnou palebnou účinnost, dobrou spolehlivost a rychlé bojové použití a umožňují ničit všechny typy současných tanků na vzdálenost od 65 do 3000 m. Do výzbroje pozemních jednotek byla dodána i pancéřovka typu M72, která je velmi lehká, rychle použitelná a umožňuje ničit lehké i střední tanky do vzdálenosti 150 m.

Dalším velice účinným prostředkem v boji s tanky byla letecká protizemní řízená střela typu MAVERICK, převážně používaná ve výzbroji taktických stíhačích letounů F-4E PHANTOM II. Při dobré viditelnosti cíle umožňuje ničení až na vzdálenosti do 50 km. Při ničení tanků protivníka se RS MAVERICK odpalovaly ve vzdálenostech několik stovek metrů až několika kilometrů, při letu v malých, středních i velkých výškách.

Při vlastních tankových soubojích se prokázala výhodnost tankové výzbroje, např. tanků typu M60 (M60A1) vybavených tankovým kanónem ráže 105 mm a moderní výstrojí (přístrojem pro vidění v noci, střeleckým zaměřovačem

spojeným s počítačem). Američtí vojenští odborníci soudí, že účinnost výzbroje a výstroje soudobých tanků má pro jejich výsledné střetnutí rozhodující význam. V ozbrojeném konfliktu na Středním východě byly podle jejich hodnocení použity kromě tanků typu LEOPARD (NSR) a AMX30 (Francie) všechny typy tanků, které jsou ve výzbroji armád ve Střední Evropě, a podle dosažených výsledků americké tanky obstály dobře.

Z celkového průběhu bojové činnosti pezemních vojsk na obou frontách, s důrazem na účinnost protitankové obrany a použití tankových vojsk, vyplývají tyto závěry:

— Pro první fáze ozbrojeného střetnutí musí mít pozemní vojska účinné protitankové zbraně, které mohou být použity na krátké i velké vzdálenosti proti tankům i obrněným vozidlům všech typů. Vysoké ztráty izraelských tankových jednotek v prvních dnech války byly způsobeny také tím, že izraelské velení neřešilo dostatečným způsobem obranu tanků doprovodem nebo ničením protitankových jednotek protivníka jinými prostředky. Jakmile k tomu v dalším průběhu ozbrojeného střetnutí přistoupilo, klesly podstatně ztráty tanků a zvýšily se ztráty protitankových jednotek protivníka.

— K budoucnosti tanků hovoří v tom smyslu, že protitankové zbraně jsou obranného charakteru, kdežto tanky jsou nadále zapotřebí k vedení útočných operací. V současné době byla rovnováha těchto systémů narušena ve prospěch protitankové obrany. Situace proto vyžaduje, aby byly výhody obou systémů spojeny v jednom bojovém celku. Američtí vojenští odborníci předpokládají, že takovéto spojení umožňuje divize typu TRICAP³⁾, k jejíž výstavbě přikročili na základě zkušeností z bojů v Indočíně.

Úvahy o výstavbě divizí obdobného typu se objevují i v odborných kruzích armády NSR. Při teoretických úvahách i praktické realizaci za rozhodující opatření pokládají velké množství bitevních vrtulníků, vyzbrojených PTRS [např. u americké divize typu TRICAP vrtulníky typu AH-1G HUEY COBRA a PTRS typu TOW] a vyzbrojení tanků rovněž PTRS

3) TRICAP = trojí možnost použití, která vyplývá ze základních organizačních prvků:

- obrněná brigáda;
- aeromobilitní brigáda;
- vzdušná lehká brigáda; její jádro tvoří letecké prapory bitevních vrtulníků typu AH-1G, které mohou být použity v systému protitankové obrany nebo palebné podpory. Celkem může mít divize tohoto typu až 350 bitevních vrtulníků.

1) TOW znamená „Tube-launched, Optically-tracked Wireguided“ – vypálena z hlavně, opticky zaměřovaná a naváděna drátem.

2) PTRS SHILLELACH je naváděna povelovou poloautomatickou infračervenou naváděcí soustavou.

(např. americký tank typu M60A2 s PTRS typu SHILLELACH). Za neúčinnější prostředek v boji s tanky nadále považují bitevní vrtulník vyzbrojený PTRS. V tomto smyslu orientují USA a někteří jejich spojenci i výstavbu svých pozemních vojsk⁴⁾; — Západní vojenští odborníci se shodují v tom, že ozbrojené střetnutí na

Středním východě dalo dostatek podkladů k přehodnocení dosavadní struktury organizačního složení tankových (i obrněných) vojsk a některých zásad jejich použití, a to i pro podmínky středoevropského válčiště. Za rozhodující vlastnosti považují kvalitu, nikoliv množství a schopnost zvýšené pohyblivosti.

Použití taktického letectva

Bojová činnost izraelského taktického letectva sehrála v ozbrojeném konfliktu v roce 1967 rozhodující roli v celkovém jeho výsledku. Ve svých operačních plánech izraelské velení vycházelo z tohoto faktu a předpokládalo, že i v následujícím ozbrojeném konfliktu bude taktické letectvo hlavním prostředkem palébné podpory pozemních vojsk a pro vybojování vzdušné nadvlády.

V krátké době po zahájení bojové činnosti 6. 10. 1973 bylo však izraelské velení postaveno před fakt, že se situace z roku 1967 opakovat nebude. Na suezské frontě se marně snažily osádky letounů A-4E SKYHAWK proniknout systémem protivzdušné obrany vojsk EAR a jejich bojová činnost musela být dokonce na určitou dobu přerušena. Rovněž letouny F-4E PHANTOM II měly značné, ale únosné ztráty. Izraelským posádkám nepomáhala ani uskutečňování protiraketových manévřů, které převzaly od amerických osádek na základě jejich zkušeností z války v Indočíně.

Na základě vývoje situace na obou frontách přijalo izraelské velení rozhodnutí soustředit bojové úsilí taktického letectva na suezské frontě pouze na přímou leteckou podporu pozemních vojsk a na syrské frontě, kam přeneslo hlavní úsilí svých ozbrojených sil, i na vybojování vzdušné nadvlády.

Vystupňováním intenzity bojové činnosti taktického letectva na syrské frontě se podařilo tento zámysl splnit, ale za cenu značných ztrát. Podle západních údajů stálo Izrael vyřazení PLRS protivníka na syrské frontě nejméně 30 bojových letounů s nejlépe vycvičenými osádkami.

Na egyptské frontě nebylo izraelské taktické letectvo schopno narušit kombinovaný systém bojových sestav PVO EAR. Teprve po vyřazení značného počtu odpalovacích zařízení PLRS EAR na západním břehu Suezského kanálu pozemními jednotkami izraelské armády, po dodání moderních konvenčních prostředků

ničení a radioelektronických prostředků rušení z USA a po nahrazení ztrát mohlo izraelské taktické letectvo zahájit plnění bojových úkolů na egyptské frontě od 16. 10. v plném rozsahu.

Z dodaných moderních konvenčních prostředků ničení se nejlépe osvědčily protizemní řízené střely typu MAVERICK⁵⁾ a řízená puma typu WALLEYE⁶⁾. Kromě leteckých řízených pum a protizemních řízených střel dodaly USA Izraeli i protiradiotechnické řízené střely typu AGM-45 a SHRIKE a pravděpodobně i jejich zlepšenou verzi STANDARD ARM⁷⁾.

Z palubních radioelektronických prostředků byly izraelskému taktickému letectvu dodány palubní výstražné stanice (pravděpodobně typu AN/APR-36 a AN/APR-37) a palubní a přidavné rušící zařízení (pravděpodobně typu AN/ALQ-51⁸⁾ a AN/ALQ-71, AN/ALQ-72 a případně i AN/QRC-160A⁹⁾).

Je pravděpodobné, že Izrael zakoupil v USA i speciální letouny radioelektronického průzkumu a rušení.

K těmto opatřením přistoupilo izraelské velení na základě draze zaplacených zkušeností, že moderní protivzdušnou obranu nemůže taktické letectvo překonat bez použití výkonných radioelektronických prostředků rušení.

5) RS MAVERICK a RP WALLEYE jsou naváděny televizní naváděcí soustavou. Používají se k úderům na silně bráněné objekty PVO. k ničení PLRS, RL, tanků a opevněných bojových cílů. Odpalují se na vzdálenostech od několika set metrů až do 35 km. Zaměření se děje palubním elektronickým systémem, navádění automaticky, vlastním autonomním systémem RP a RS. Navádění obou prostředků je za ztížených povětrnostních podmínek a v noci omezeno.

6) PRRS STANDART ARM má na rozdíl od PRRS SHRIKE zařízení pro záznam posledně přijímaného signálu pracujícího RL i po jeho vypnutí. Toto opatření bylo dodáno na základě bojových zkušeností amerického vojenského letectva ve válce v Indočíně.

7) AN/APR-36 a AN/APR-37 zabezpečuje uvědomění osádky, že je letoun ozářen přehledovým nebo naváděcím RL.

8) AN/ALQ-51 pro letouny typu A-4E SKYHAWK.

9) AN/ALO-71, 2 a AN/QRC-160A pro letouny typu F-4E PHANTOM II.

4) V NSR se v tomto smyslu hovoří o výstavbě vlastní národní koncepce protitankové obrany, rovněž s využitím bitevních vrtulníků.

Z celkového průběhu bojové činnosti izraelského taktického letectva a účinnosti systému PVO, především na egyptské frontě, vyvozují západní vojenští odborníci tyto závěry:

— Systémy PVO zaznamenaly další zkvalitnění a vynucují si uskutečnit ze strany taktického letectva protipatření, která si pravděpodobně vyžádají značné finanční náklady. Půjde především o vybevení každého bojového letounu radioelektronickými výstražnými a rušícími zařízeními a zavádění nových prostředků ničení, které umožňují ničení prostředků PVO na velké vzdálenosti [další modifikace RS a RP s autonomním systémem navádění].

— V budoucnosti je třeba počítat se širším zavedením a používáním bezpilotních prostředků, a to především v prvních fázích bojové činnosti taktického letectva. Bepilotní prostředky se mají použí-

vat jako klamné cíle, k vedení vzdušného fotografického a radioelektronického průzkumu, k radioelektronickému rušení a i k ničení prostředků PVO.

— Taktické letectvo zůstává nadále hlavním palebným prostředkem velitele válčiště, a to především v období konvenčního ozbrojeného konfliktu, neboť je schopno plnit bojové úkoly i v prostorech bráněných účinnými systémy PVO za předpokladu, že taktické letectvo uskuteční všechna nezbytná protipatření;

— Vzhledem k předpokládané vysoké intenzitě bojové činnosti taktického a vojskového letectva v bojové zóně, kde bude i největší nasycenost prostředků PVO pozemních vojsk, které nemají identifikaci zařízení pro zjištění vlastních letounů a vrtulníků (ruční PLRS atd.), vzniká nebezpečí, že budou sestřelovány i vlastní letouny. Jejich použití na středoevropském válčišti považují za nevýhodné.

Mobilita pozemních vojsk a vojskového letectva

Západní vojenští odborníci analyzují konflikt na Středním východě z hledisek, jak řízené střely a elektronika ovlivňují v průběhu ozbrojeného konfliktu mobilitu pozemních vojsk a vojského letectva. Dosud vyvozují tyto závěry:

— Dynamika tankových bitev a bojové činnosti vojského letectva je brzděna hromadným používáním PTRS, PLRS a radioelektronických prostředků.

— Pro útočníka tedy vzniká nebezpečí, že hromadným použitím řízených střel různých typů, popřípadě dalších raketových zbraní a radioelektronických prostředků, může být značně omezena činnost jeho tankových vojsk a taktického letectva (případ Izraele na suezské frontě) a nebude mít možnost plnit původní záměr. Vhodnými protipatřeními (snížením účinnosti obranných systémů obránce) má však útočník možnost znovu převzít iniciativu, využít lepší pohyblivosti a splnit původní stanovené cíle operace.

Uplatňování principu „strategické mobility“

Zvláštní místo v dalším rozvoji všestranné mobility ozbrojených sil hlavních států Severoatlantického paktu ma-

Obránce má však hromadným použitím stacionárních zbraňových systémů značně omezenou možnost manévru a dostává se při vedení pozici obrany do nebezpečí, že mu budou způsobeny značné ztráty. Chce-li si proto obránce zachovat naději na úspěch, musí založit koncepci obrany ve vojenskotechnické i operativní oblasti na mobilitě vojsk a zbraňových systémů, nikoliv na statické¹⁰⁾. Zvýšená pohyblivost, možnost vytváření střídavých těžišť obrany, léček a rozptylování vojsk má vyvážit početní nedostatky obránce.

— Zvýšeným požadavkům na mobilitu pozemních vojsk a vojského letectva musí odpovídat i účinnosti zbraňových systémů. Zvláštní důraz se klade na vývoj a zavádění řízených střel různých typů se zvýšenou přesností zásahu, s autonomními naváděcími systémy a většími dosahy. Dále se předpokládá široké využití radioelektronických prostředků.

ji požadavky na další rozvoj a materiální zabezpečení tzv. operačního principu „strategické mobility“.

Poslední ozbrojený konflikt na Středním východě se v prvních dnech svého průběhu vyznačoval na obou válčících stranách značnými ztrátami na bojové technice, v dalším průběhu značnou spotřebu munice všeho druhu a ostatního válečného materiálu. Požadavky na vše-

¹⁰⁾ Požadavek možnosti vedení manévrové (mobilní) obrany prosazuje velení NATO především v podmínkách středoevropského válčiště. K tomu připravuje opatření po organizační i technické stránce. Maximálním výrazem manévrovacích schopností pozemních vojsk má být jejich postupná „aeromobilita“, zejména při vedení útočných operací.

stranné doplňování válčících stran v potřebném čase a rozsahu byla schopna splnit pouze strategická vzdušná přeprava.

Americké strategické dopravní letectvo uskutečnilo v období 33 dnů (od 11. 10. do 12. 11.) celkem 563 přeletů na trati USA—LAJES—TEL AVIV a přepravilo 22 300 tun různého válečného materiálu, včetně těžké bojové techniky a taktických letounů. Strategickou vzdušnou přepravu zabezpečovaly americké vojenské dopravní letouny typu C-5A GALAXY, C-141 STARLIFTER a C-130 HERCULES. Kromě toho část úkolů strategické vzdušné přepravy zabezpečovaly velkokapacitní dopravní letouny civilní letecké společnosti Izraele BOEING 707 a vojenské dopravní letouny typu C-97 STRATOCRUISER a C-130 HERCULES, které uskutečnily od začátku ozbrojeného střetnutí celkem 245 přeletů na stejné trati jako americké vojenské dopravní letectvo.

I když bylo kapacity strategické vzdušné přepravy USA využito pouze z menší části, potvrdilo se, že vzhledem k rozsahu ozbrojeného konfliktu na Středním východě byly požadavky na ni kladené značné. Z toho vyplývá, že v případném ozbrojeném konfliktu ve Střední Evropě budou požadavky na americkou strategickou vzdušnou přepravu mnohem náročnější a značně rozsáhlejší.

V rámci realizace operačního principu „strategické mobility“ do budoucna požaduje proto ministerstvo obrany USA zvýšení finanční dotace na zakoupení dalších velkokapacitních dopravních letounů, především typů C-5A GALAXY. Jejich potřebu zdůvodňuje dále tím, že v případě snížení stavu amerických pozemních vojsk ve Střední Evropě, a to až v důsledku vídeňských jednání, nebo na základě jednostranného rozhodnutí Kongresu, bude hrát strategická vzdušná přeprava rozhodující úlohu při zabezpečování přesunu strategických záloh, bojové techniky, munice a ostatního válečného materiálu na středoevropské válčiště. Aby byla strategická vzdušná přeprava schopna tyto náročné úkoly splnit, mají být kromě toho v podmínkách středoevropského válčiště vytvořeny zásoby válečného materiálu všeho druhu pro vedení bojové činnosti na období 30 až 40 dnů. I přes tato opatření není však možné spoléhat na to, že strategická vzdušná přeprava zabezpečí v plném rozsahu využití principu „strategické mobility“, neboť právě konflikt na Středním východě ukázal, jak „tíse a rychle mohou technické změny ovlivnit vojenskou praxi“, především zavedením nových, vysoce účinných zbraňových systémů, které mohou v podstatné míře ovlivnit původní teoretické předpoklady.